

Runestenen i Hurup

Af Jytte Nielsen, Heltborg Museum

»Thormod rejste dette gravminde over Broder sin, en god kriger« - sådan står der at læse på det lille metalskilt, som står ved foden af runestenen på Hurup kirkegård. Mange kirkegængere ser stenen i forbindelse med kirkegang eller ved besøg på kirkegården, og opfatter den i dag som en del af de kirkelige omgivelser, men sådan har det ikke altid været.

Stenen blev faktisk først genfundet for 90 år siden - nærmere bestemt den 27/10 1910 - efter at have ligget bortgemt nederst i kirkegårdsdiget i flere hundrede år.

I Thisted Amtsavis kunne man den 2/11 1910 læse følgende:

»Oldforskerne Adjunkt Orluf fra Vejle og Magister Mathiesen har nu undersøgt den i

Kirkegårdsdiget fundne Runesten med følgende Resultat: Stenen, der stammer fra omkring Aar 1000, er godt en Meter høj og bestemt en Meter bred, den er Nr. 77 i Rækken af fundne Runestene i Jylland og Nr. 130 for hele landets Vedkommende, saa det er ikke en Kammerat man går hen og finder hver Dag. Tidens Tand har desværre heller ikke kunnet lade denne Granitblok uberørt; det øverste Stykke er nemlig slaaet bort og herved er en Del af Inskriptionen gaaet tabt. Forskerne mener imidlertid at der har staaet følgende paa Stenen: »Thormod rejste denne Sten efter sin Broder (her er navnet faldet bort) han var en god dreng«.

Det er meningen, at Professor Wimmer fra Nationalmuseet vil komme herover til Foraaet, og Stenen skal da anbringes mellem Vaabenhuset og Kirketaarnet.

Runestensfundet vakte behørig opsigt, for som det fremgår af avisnotitsen, var det ikke hverdagskost at finde en runesten. Den stedlige læge Vilhelm Kjær fra Hurup, som var meget interesseret i arkæologi, var da også den lokale hjemmelsmand i hele forløbet omkring fundet af stenen.

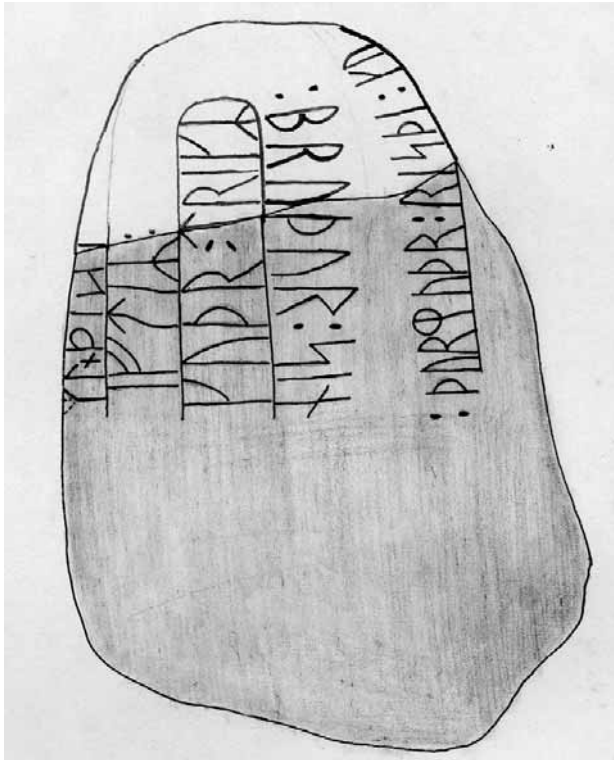
Stenen blev fundet i forbindelse med bygningen af ligkapellet ved kirken. Et 12 alen langt stykke af Kirkegårdsmuren skulle nedbrydes og nærmest jorden lå runestensstykket. Det var arbejdsmand Anton Nielsen der først så skrifttegnene og gennem landstingsmand Kristensen og isenkræmmer Selmer fik læge Kjær besked. Sidstnævnte kontaktede straks Nationalmuseet, som foranstaltede en nærmere undersøgelse og herunder en tydning af inskriptionen.

Runestenen var ikke fuldstændig, idet et stykke manglede, hvorpå bl.a. navnet på den mindede må have stået.

Dette stykke er aldrig blevet fundet - og kan

Runestenen i Hurup
- fotograferet 1910 af læge Vilhelm Kjær

Hurup - Steen 1:10.

Runestenen blev fundet i Hurup Kirkegårdsdige d. 27 Oktober 1910.

: ÞNÐÞÐR:RIHÞI: YNYT*ÞIMI:VTTIK .....
 Hurumætti ristli Rime thi si ift ia
 VÐR:TRIVK: BRÐÐR:HIK
 Riðlar þriðri þriðri n sta

således stadig befinde sig i Hurup kirkes umiddelbare nærhed. Havde arbejdsmand Anton Nielsen ikke været opmærksom på runerne, var stenen sikkert havnet som kystsikring i forbindelse med hofdebyggeri, dette var skæbnen for de andre sten i det nedbrudte kirkegårdsdige.

Hvorledes runestenen er havnet i kirkegårdsdiget kan kun gisnes om. Læge Kjær mente at den oprindelig havde stået på en gravhøj i nærheden, og at den i forbindelse med kirke-

gårdsdigets opførelse for 3-400 år siden blev flyttet hertil, og gik i stykker i forbindelse med transporten.

- Fra mange andre kirker i Danmark kendes runesten - sidst fra et fund i Bjerring Kirke i Midtjylland. Hvorledes forholdet er mellem stenene og kirkerne er uvis, men sammenhængen er påfaldende.

På Hurupstenen mindes og ærer Thormod sin bror - og kalder ham en god dreng - kriger. Læge Kjær skriver »en brav mand« - men betydningen må være den samme. Det er ofte mænd der sætter runesten over fædre, sønner eller brødre, men kvinder kan også sætte sten, hvilket runestenen i Vang Kirke er et godt eksempel på, idet Aase her sætter sten over sin mand.

Læge Kjær var meget interesseret i sagen og foretager selv i december måned 1910 en opmåling af stenen. Opmålingerne sender han til lærer Hald på museet i Thisted, med en kommentar om, at det har moret ham, at lave disse. I dag befinder Kjærs beretning og opmåling sig på Museet for Thy og Vester Hanherred, og gengives delvis her, tillige med et fotografi, taget umiddelbart efter at stenen er fundet.

Mange runesten er i tidens løb blevet omhugget, kløvet eller slået i skærver - vi må idag være taknemmelige for at lokale folk for 90 år siden havde fornemmelse for oldtidens spor - således at vi i dag igen kan fryde os over de første skrevne ord i Sydthy - nemlig på Hurup runestenen. Hvem Thormod og hans bror var vides ikke - de er ikke opført i nogen kirkebog eller folketælling men det gør jo ikke historien mindre spændende.